

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

М. А. Лепський

“ ___ ” _____ 2017 р.

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів

напряму підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

Укладач: Широбокова О.О., к.філос.н., ст. викладач кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії та
управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2017 р.

Завідувач кафедри _____
Т.І. Бутченко

Ухвалено
науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “31” серпня 2017 р.

Голова науково-методичної ради
факультету _____
О.С.Маліновська

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 1301 «Соціальне забезпечення»	За вибором студента	
Розділів – 3	Напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 90		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Лекції	
		24 год.	год.
		Семінарські	
		24 год.	год.
		Самостійна робота	
		42 год.	год.
		Вид підсумкового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Соціальна профілактика» є формування в студентів комплексу знань і вмінь, вироблення навичок роботи в галузі соціальної профілактики.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Соціальна профілактика» є:

- отримати знання з історії та теорії соціальної профілактики;
- засвоїти принципи, структуру та зміст соціальної профілактики;
- визначити теоретичні основи розробки технологій соціальної профілактики;
- ознайомитись з найпоширенішими конкретними технологіями соціальної профілактики;
- підвищити рівень правової свідомості та правової культури студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теорію соціальної профілактики;
- основні форми соціальної дезадаптації людини та їх чинники;
- соціально-психологічні основи допомоги різним категоріям клієнтів;
- організацію групової роботи;
- навички профілактики соціальних порушень у клієнтів.

вміти:

- надавати консультативну соціально-психологічну допомогу;
- застосовувати профілактичні заходи щодо вживання алкоголю та наркотичних речовин;
- володіти основними методами, принципами та механізмами корекції соціальних порушень і запобігання їм;
- застосовувати профілактичні заходи при кризових станах.

Міждисциплінарні зв'язки

Курс «Соціальна профілактика» пов'язаний з широким спектром дисциплін, що вивчаються студентами напряму підготовки «Соціальна робота». З одного боку, успішність засвоєння курсу «Соціальна профілактика», певним чином залежить від ґрунтовності знань студентів з раніше вивчених курсів «Історія соціальної роботи», «Вступ до спеціальності та інформаційна культура студента», «Галузеве законодавство в соціальній роботі» та інших дисциплін соціологічного, психологічного, правознавчого напрямів.

З іншого боку, курс «Соціальна профілактика» виступає засобом переведення раніше накопичених теоретичних знань у практичну площину, тобто, є закріплюючим, предметуючим раніше отримані знання.

3. Програма навчальної дисципліни**Розділ 1. Основні складові системи соціально-профілактичної роботи.****Тема 1. Предмет, методи, моделі соціальної профілактики.**

Мета, предмет та завдання соціальної профілактики. Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики. Цільові групи соціальної профілактики. Принципи соціальної профілактики. Різновиди соціальної профілактики: первинна, вторинна, третинна. Мета і завдання первинної, вторинної, третинної профілактики. Рівні здійснення соціальної профілактики: загально-соціальний, спеціальний, індивідуальний. Характеристика загальної та спеціальної профілактики. Різновиди соціальної роботи в системі соціально-профілактичної роботи: соціально-педагогічна профілактика; соціально-психологічна допомога; соціальна адаптація та реабілітація.

Стратегії і моделі соціальної профілактики. Сутність стратегії: боротьби та нормалізації. У межах стратегії боротьби характеристика моделей профілактики: модель стримування (репресивна модель), модель залякування, модель ствердження моральних принципів, модель поширення фактичних знань, навчання позитивній поведінці, модель формування здорового способу життя, радикальна модель (модель соціального впливу). До стратегії нормалізації відносять такі моделі: контрольованого впливу та зменшення шкоди. Характеристика основних методів соціальної

профілактики: лекція, бесіда, диспут, відео- лекторії, тренінг, рольові ігри, навчання на рівних, соціальна реклама, профілактика за допомогою засобів масової інформації.

Тема 2. Соціально-психологічні основи надання допомоги.

Соціальні норми, які мотивують альтруїстичну поведінку: норма взаємності, норма соціальної відповідальності. Вплив просоціальних моделей поведінки на інших людей. Внутрішні фактори надання допомоги: емоційні риси, риси особистості, почуття провини. Способи посилення впливу для надання допомоги іншим людям. Групова соціальна робота, історія виникнення та види. Тенденція до зміни організаційної структури соціальної роботи від роботи з конкретними випадками до соціальної роботи в товаристві.

Головний напрямок та риси групової роботи. Організаційна структура груп. Моделі груп (авторитарні, демократичні). Сфери соціальної діяльності, де використовується потенціал групової роботи: групи людей із проблемами фізичного або психічного здоров'я; групи людей, у житті яких відбулися життєві зміни (пенсіонери, безробітні, особи, які переживають вікові кризи, особи, звільнені з місць позбавлення волі); групи соціальних навичок та вмінь (групи психологічної корекції), групова діяльність в інтернатах та денних стаціонарах для психічно хворих. Організація групової соціальної роботи. Відкриті та закриті групи. Показання до участі в груповому процесі, протипоказання. Визначення однорідності групи. Гомогенні та гетерогенні групи. Рольова структура малої групи. Визначення норм групової роботи. Визначення групової динаміки. Групова програма та етапи групового процесу. Фази групового процесу. Фактори психокорекційного впливу групи на особистість: емоційна підтримка, допомога іншим, самовиявлення, реагування, зворотний зв'язок із групою, використання колективного досвіду, тренінг нових моделей поведінки, отримання нової соціальної інформації та набуття соціальних навичок. Техніка проведення групової роботи: планування групового заняття, варіанти початку заняття, теми занять, допоміжні техніки, підтримка сприятливої атмосфери під час заняття. Практичні приклади групової роботи. Соціально-психологічні феномени та установки в групі. Форми впливу групи. Поняття про конформність, навіювання, конформізм, групову нормалізацію. Альтернативні проблеми: вплив меншості й проблема підпорядкування авторитету. Фактори, які впливають на конформізм людини. Визначення нонконформізму. Умови, за яких "меншість" може перебудувати позицію "більшості" в групі. Визначення соціально-психологічної установки та її функції: функція пристосування, егозахисна, ціннісна, організації світогляду. Взаємовідносини людини і групи. Групова поляризація. Інформаційний вплив у групі.

Тема 3. Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі.

Способи психологічного впливу в соціальній роботі: навіювання, переконання, вербальні та невербальні способи. Вимоги до джерел і змісту переконливого впливу. Тези, довід, демонстрація як етапи процесу

переконання. Ефект „бумеранга”. Феномен імітації (наслідування), умови його виникнення. Методи психологічного впливу в соціальній роботі. Методи психологічного впливу: на джерела мотивації поведінки людини; установки та групові норми; емоційний стан людини. Синтонічна модель спілкування. Репрезентативні системи. Типи людей: візуалісти, аудіалісти, кінестетики. Виконання тесту "Провідна репрезентативна система". Визначення понять "гнучкість спілкування", "конгруентність", "рапорт", "ресурсний стан". Знаки уваги в груповому спілкуванні. Визначення поняття "похвала". Механізми взаєморозуміння в спілкуванні (ідентифікація, стереотипізація, рефлексія, зворотний зв'язок). Соціально- психологічний тренінг спілкування в груповій роботі.

Розділ 2. Профілактика окремих негативних явищ у сучасному суспільстві

Тема 4. Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі.

Визначення терміну «алкоголь», «наркотична речовина». Соціальні фактори, які можуть стати причиною зловживання алкоголем, наркотичними речовинами.

Загальна схема скринінгу зловживання алкоголем та наркотичними речовинами в дітей та підлітків. Основні етапи скринінгу зловживання алкоголем та наркотичними речовинами серед осіб зрілого віку: розробка анкети, анкетування, виявлення групи ризику. Протиалкогольна санітарна освіта. Організація кампанії проти тютюнопаління та зловживання алкоголем у конкретному навчальному закладі (школі, окремому класі, ПТУ, ВНЗ). Порівняльна оцінка різних типів програм профілактики залежної поведінки серед підлітків. Ігрові програми профілактики тютюнопаління та зловживання алкоголем для школярів, їх роль у формуванні стійкості відносно тиску з боку ровесників. Профілактика тютюнопаління в шкільних навчальних закладах. Робота з учителями та підлітками. Медико-соціальні коротко- та довгострокові наслідки паління. Анкета курця для скринінгу тютюнопаління серед учнів шкільних навчальних закладів. Поради щодо того, як покинути палити та утримуватися від тютюнопаління.

Основні напрями профілактики наркотичної залежності. Завдання та методи первинної, вторинної, третинної профілактики наркозалежності. Програми замісної терапії для наркозалежних. Сімейна профілактика наркотизму. Програми зниження шкоди і зменшення ризику.

Тема 5. Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві.

Шляхи ВІЛ інфікування. Епідеміологія СНІДУ (розповсюдження СНІДУ). Показання до тестування на ВІЛ. Консультування осіб до проведення тесту на ВІЛ та після проведення тесту. Психологічні особливості хворих на СНІД (ризик самогубства, СНІД-тероризм, зловживання психоактивними речовинами). Соціальні проблеми та потреби ВІЛ-інфікованих людей в Україні: проблема таємниці позитивності; психологічні стосунки з членами сім'ї; виробничі стосунки та робота; засоби

до існування та житло; питання законодавства, матеріальна та медична допомога; стигматизація та дискримінація. Соціальний діагноз ВІЛ інфікованого та хворого на СНІД (лікувальні заходи, сім'я, професійна сфера, соціальні зв'язки). Питання профілактики ВІЛ-інфекції. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ-інфекції: зараження плоду внутрішньо утробно, під час пологів, під час грудного вигодовування. Безпечний секс у профілактиці СНІДу.

Тема 6. Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Робота з молодими родинами. Сучасний стан профілактичної роботи соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: проблеми та недоліки. Взаємодія соціальних служб з організаціями партнерами в питаннях профілактичної діяльності.

Актуальні проблеми сучасної сім'ї. Родинна динаміка. Порушення функціонування родини: особистісні особливості, порушення міжособистісної комунікації в сім'ї, порушення інтеграції сім'ї. «Молода сім'я» у визначеннях науковців та на законодавчому рівні. Соціальна профілактика в роботі з молодими родинами. Соціально-педагогічна робота з молоддю сім'єю. Виховання молоді в батьківській сім'ї як умова підготовки до сімейного життя. Роль матері, батька у вихованні дитини. Сімейна підготовка юнаків та дівчат до виконання ролей «чоловіка» та «дружини». Консультування молоді сім'ї. Особливості першої консультації. Вивчення проблем родини. Психокорекція сімейних відносин. Профілактична робота з батьками молодого подружжя.

Тема 7. Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві.

Технології соціальної роботи щодо профілактики відмов від новонароджених. Сучасні проблеми материнства і дитинства. Причини соціального сирітства. Характеристика категорій дітей-сиріт - бездоглядні, безпритульні, бездомні, діти вулиці, діти, які позбавлені батьківського піклування, соціальні сироти, неповнолітні групи ризику. Діти, від яких батьки відмовилися у пологовому будинку. Сучасне явище – «приховане соціальне сирітство». Особливості процесу усиновлення на підставі чинних законодавчих актів. Діяльність консультаційних пунктів та соціальних центрів матері та дитини.

Зміст роботи спеціалістів консультаційних пунктів у жіночих консультаціях з різними категоріями вагітних жінок. Стратегія розвитку системи соціальних послуг для сім'ї, дітей та молоді. Інноваційні технології соціальної роботи щодо профілактики відмов від новонароджених. Стратегії втручання: стратегії кризового втручання, стратегії термінового втручання стосовно жінки та дитини.

Тема 8. Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри».

Визначення поняття «критична ситуація», «криза». Види критичних ситуацій і тривожних станів у підлітків та молоді. Класифікація кризових

станів. Особливості патологічної реакції горя і важкої втрати. Психологічні особливості, які спостерігаються при кризових станах: неефективна адаптація до стресових факторів; дефіцит навичок самодопомоги; рівень тривоги. Поняття суїцид. Причини самогубств, їх види. Індивідуальні фактори суїцидального ризику.

Роль особистості у генезі кризових станів. Взаємозв'язок між віком, статтю, національністю, станом здоров'я, сімейним анамнезом та ризиком здійснення суїцида. Ознаки порушень, що сприяють суїцидальній поведінці: емоційні, вербальні, поведінкові, ситуаційні. Визначення і різниця між суїцидальними намірами та суїцидальними спробами. Способи здійснення суїциду. Фактори запобігання суїцидальним спробам. Соціальна профілактика при кризових станах. Рівні профілактики суїциду: мета і завдання. Перший рівень профілактики суїциду (загальна профілактика), другий рівень (первинна профілактика), третій рівень (вторинна профілактика), четвертий рівень (третинна профілактика). Просвітницька превентивна робота суїцидальної поведінки. Психологічне консультування підлітків, які знаходяться в кризових станах. Рекомендації для соціального працівника щодо проведення бесіди. Робота в кризових стаціонарах. Діяльність служби Телефон "довіри". Особливості психологічного консультування на "телефоні довіри". Організація груп взаємодопомоги.

Тема 9. Соціально-профілактична діяльність з попередження злочинності.

Проблеми системи постпенітенціарної опіки в Україні. Питання ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Об'єктивні та суб'єктивні фактори соціальної адаптації осіб, звільнених з установ виконання покарань (за результатами соціологічних опитувань). Психологічні труднощі соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі (ризик поведінки з проявами насильства, спрямованого на інших осіб, неефективна адаптація до стресу, порушення самооцінки, неадекватний психологічний захист). Визначення ступеня порушення соціальної взаємодії цих осіб. Закордонний досвід патронажної служби (служби апробації) осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Особливості соціальної роботи з підлітками-правопорушниками.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	сем	сам. роб.		л	сем./пр./ лаб.	сам. роб.	
				13.					13.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Розділ 1. Основні складові системи соціально-профілактичної роботи									
Тема 1. Предмет, методи, моделі соціальної профілактики		4	2						

Тема 2. Соціально-психологічні основи надання допомоги.		4	2							
Тема 3. Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі.		4	2							
Разом за розділом 1		12	6							
Розділ 2. Профілактика окремих негативних явищ у сучасному суспільстві										
Тема 4. Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі.		2	4							
Тема 5. Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві.		2	2							
Тема 6. Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.		2	4							
Тема 7. Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві.		2	4							
Тема 8. Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри».		2	2							
Тема 9. Соціально-		2	2							

профілактична діяльність з попередження злочинності.										
Разом за розділом 2		12	18							
Усього годин		24	24							

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1. Основні складові системи соціально-профілактичної роботи		
1	Предмет, методи, моделі соціальної профілактики Мета, предмет та завдання соціальної профілактики. Рівні здійснення соціальної профілактики. Стратегії і моделі соціальної профілактики.	2 2
2	Соціально-психологічні основи надання допомоги Вплив просоціальних моделей поведінки на інших людей. Внутрішні фактори надання допомоги. Групова соціальна робота, історія виникнення та сучасні види.	2 2
3	Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі	4
Розділ 2. Профілактика окремих негативних явищ у сучасному суспільстві		
4	Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі	2
5	Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві	2
6	Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	2
7	Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві	2
8	Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри»	2
9	Соціально-профілактична діяльність з попередження злочинності	2
Разом		24

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, методи, моделі соціальної профілактики Характеристика основних методів соціальної профілактики	2
2	Соціально-психологічні основи надання допомоги Фактори психокорекційного впливу групи на особистість	2
3	Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі Механізми взаєморозуміння в спілкуванні	2
4	Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі Ігрові програми профілактики тютюнопаління та зловживання алкоголем для школярів	2

	Основні напрями профілактики наркотичної залежності	2
5	Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві Питання профілактики ВІЛ-інфекції	2
6	Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Профілактична робота з батьками молодого подружжя	2
7	Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві Сучасне явище – «приховане соціальне сирітство» Інноваційні технології соціальної роботи щодо профілактики відмов від новонароджених	2 2
8	Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри» Індивідуальні фактори суїцидального ризику Особливості психологічного консультування на «телефоні довіри»	2 2
9	Соціально-профілактична діяльність з попередження злочинності Закордонний досвід патронажної служби (служби апробації) осіб, звільнених з місць позбавлення волі	2
Разом		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, методи, моделі соціальної профілактики	
2	Соціально-психологічні основи надання допомоги	
3	Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі	
4	Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі	
5	Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві	
	Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	
6	Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві	
7	Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві	
8	Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри»	
9	Соціально-профілактична діяльність з попередження злочинності	
Разом		

8. Види контролю і система накопичення балів

Система накопичення балів – проста сума всіх балів, які отримано студентом за семестр під час вивчення курсу. Розподіл балів, які отримують студенти, за темами кожного розділу наведено в таблиці:

Назва теми	Кількість балів
Розділ 1. Основні складові системи соціально-профілактичної роботи	
Тема 1. Предмет, методи, моделі соціальної профілактики	5
Тема 2. Соціально-психологічні основи надання допомоги	5
Тема 3. Способи психологічного впливу та роль психотехнік переконання в профілактичній роботі	5

Тестування в системі moodle	7
Підсумкова контрольна робота	8
Загальна кількість балів	30
Розділ 2. Особливості комунікації в організаціях соціальної сфери	
Тема 4. Профілактика вживання алкоголю та наркотичних речовин в молодіжному середовищі	5
Тема 5. Профілактика захворювань на ВІЛ/СНІД в сучасному суспільстві	5
Тема 6. Соціальна профілактика в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	5
Тема 7. Профілактика соціального сирітства в сучасному українському суспільстві	5
Тема 8. Соціальна профілактика під час кризових станів. Особливості роботи на «телефоні довіри»	5
Тема 9. Соціально-профілактична діяльність з попередження злочинності	5
Загальна кількість балів	30

Види контролю і система накопичення балів (2 розділи)

Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
Тестування в системі moodle	1	5	5
Участь студентів в семінарських заняттях (макс. кількість балів) за темами 1,2,3,4,5,6,7,8,9	7	5 (макс.)	45
Індивідуальне опитування (захист презентацій на задан тему)	1	10	10
Екзамен	1		40
Разом	10		100

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

За темами курсу бали отримуються за участь в семінарських заняттях, а також за індивідуальне опитування (захист презентацій/доповідей), ведення конспекту зі всіх перелічених тем.

Система накопичення балів за тестування з кожної теми – проста сума всіх балів, які отримано студентом за вірну відповідь з кожного завдання тесту, що розв'язується. Тестове завдання містить 3 відповіді, одна з яких є вірною.

За участь в семінарському занятті та в разі індивідуального опитування (захисту презентацій/доповідей) можна отримати максимум 5 балів, які нараховуються за наступною схемою:

- 5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;
- 4 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, але при відсутності авторської позиції;
- 3 бали – все вище назване, та деякі неточності;
- 2 бали – змістовне доповнення;
- 1 бал – поверховий виклад матеріалу;
- 0 балів – відсутність відповіді.

Якщо за результатами поточного контролю знань студент отримує менше 35 балів, то до екзамену він не допускається.

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі в формі екзамену.

Поточний контроль знань		Екзамен	Сума
Модульна атестація 1	Модульна атестація 2	40	100
30	30		

Система накопичення балів на екзамені – проста сума всіх балів, які отримано студентом за кожне питання екзаменаційного білету. Бали нараховуються за наступною схемою:

№ екзаменаційного питання	Вид оцінювання знань	Максимальна сума балів за відповідь
1	Тестування	10
2	Теоретичне питання	20
3	Творче завдання	10

Тестування складається з 20 питань по курсу з одним правильним варіантом відповіді (по 0, 5 балів за кожне питання).

Теоретичне питання оцінюється за наступною шкалою:

20 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

17-15 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, але при відсутності авторської позиції;

10 балів – все вище назване, та деякі неточності;

5-7 балів – поверховий виклад матеріалу;

0 балів – відсутність відповіді.

Студент повинен **дати визначення термінам** – 4 терміни по 2,5 бали кожен.

Наприкінці перевірки загальна сума балів округляється на користь студента.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою Університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)		
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні проблеми соціальної політики України: Навч. посібник / А.О.Ярошенко, Н.Б.Отрешко, С.В.Толстоухова [та ін.]; за ред А.О.Ярошенко. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – 222 с.
2. Вступ до соціальної роботи: навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Соціальна робота» / За заг. ред. Т. І. Бутченка та А. О. Ярошенко. – Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. – 120 с.
3. Гоголева Л.А., Женунтий В.И., Цыбуленко Т.Д. Вовлечение несовершеннолетних в преступную деятельность: виктимологический аспект. Учебное пособие. – К. : КВШ МВС СССР им.Ф.Э.Дзержинского, 1991.- 94 с.
4. Головатий М.Ф. Соціальна політика і соціальна робота: термінол.-понятійн. слов. / Микола Федорович Головатий, Микола Богданович Панасюк. – К.: МАУП, 2005. – 560 с.
5. Іванова І. Б. Соціальна робота з людьми з особливими потребами : навч. посібник для внз / І. Б. Іванова. – К. : Задруга, 2011. – 416 с.
6. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.
7. Семигіна Т. Словник із соціальної політики: [словник] / Т. Семигіна. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2005. – 253 с.
8. Соціальна політика, соціальна робота й охорона здоров'я: як Україні досягти європейського рівня якості послуг?: Національний ун-т “Києво-Могилянська академія” / За ред. Т. Семигіної. – К.: Сфера, 2007. – 250 с.
9. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
10. Соціальна робота з дітьми та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи // За заг. редакцією Пінчук І.М., Толстоухової С.В.-К.: УДЦССМ, 2000р. Випуск 1.-276 с.
11. Соціальна робота з молоддю в Україні (Збірник інформаційно-методичних матеріалів) - К.:Столиця, 2003.

12. Соціальна робота і формування громадянського суспільства : монографія / В. П. Бех, М. П. Лукашевич, М. В. Туленков ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 599 с.
13. Фирсов М.В. Технология социальной работы : учебн. пособие для вузов. – М.: Академический проект, 2007. – 432 с.
14. Холостова Е.И. Социальная работа: [учеб. пособ.] / Е. И.Холостова [7-е изд.] – М: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2010. – 800.
15. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. – К.: Центр навчальної літератури. 2006. – 464 с.

Додаткова:

1. Аванесов Г.А. Криминология и социальная профилактика. – М., 1980.
2. Бернацький П. Й., О.І.Хара, О.А.Каденко. Організація правового забезпечення боротьби з венеричними хворобами.- Тернопіль, 1996.
3. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. – 150с.
4. Волонтерський рух в Україні : тенденції розвитку / Р. Х. Вайнола, А. Й. Капська. – К. : Академпрес, 1999. – 165с.
5. Гриненко А.М. Соціальна політика: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К. : КНЕУ, 2003. – 230с.
6. Громадська думка: дослідження, аналіз, висновки – К.: ДЦССМ, 2003.
7. Державна доповідь про становище дітей в Україні: Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування / Ю. Г. Антіпкін, Л. В. Балим, Л. С. Волинець та ін.- К. : Укр. ін-т соц. досліджень, 2000.
8. Діти «групи ризику» : психологічні, соціальні та правові аспекти. – К. : Київська міська державна адміністрація, Служба у справах неповнолітніх, 2001. – 150 с.
9. Довідкові матеріали про становище молоді та хід реалізації державної молодіжної політики в Україні.- К. :УкрНДІ проблем молоді, 2002.- 98с.
10. Життєві кризи особистості : Науково-методичний посібник: У 2 –х т. – К. : ІЗМН, 1998. – 165 с.
11. Запобігання і протидія насильству в сім'ї: Методичні рекомендації для соціальних працівників. – К. : ДЦССМ, 2004. – 130с.
12. Иванов В. Н., Патрушев В. И., Галиев Г. Т. Инновационные социальные технологии устойчивого развития: Уч. пособие. – Уфа : ООО "ДизайнПолиграф-Сервис", 2003. – 195с.
13. Піщенко Г. Характеристика потерпілого від хуліганства і віктимологічна профілактика: Проблеми криминології // Право України.- 1998.- №7.- С.46-49
14. Робота з вуличними дітьми у м.Києві. Проект дослідження та розвитку, підтриманий Міністерством з міжнародного розвитку Великої Британії

через програму “Партнерство у галузі охорони здоров’я та соціальної допомоги”.- К. : “АВЕГА”, 2003.

15. Соціальна підтримка незайнятої молоді / Збірник інформаційно-довідкових методичних матеріалів для працівників соціальних служб для молоді – К.:”Етносфера”,1995.
16. Соціальна робота: [Хрестоматія]. — К. : ДЦССМ, 2001 —396 с. // Соціальна робота. Книга 3. [Керівники авторського колективу: Андрущенко В. П., Астахова В. І., Лукашевич М. П.].

Інформаційні ресурси:

1. [Інститут соціальної роботи та управління](http://isru.npu.edu.ua). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://isru.npu.edu.ua>
2. Корнюшина Р.В. Зарубежный опыт социальной работы: учебное пособие // 3.3.1. Социальная работа в общине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yourlib.net/content/view/42/3/> (дата звернення 25.01.2016) – Назва з екрана.
3. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник – К. : ІПК ДСЗУ, 2007. – 341 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipk-dszu.kiev.ua/journal/El-librari/Posibnik/Lukashevitch%20Semiga%20Soz-Pobota%202007.pdf> (дата звернення 25.01.2016) – Назва з екрана.
4. Національне агентство України з питань державної служби [Електронний ресурс] : [Головна сторінка]. – Режим доступу: <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index> (дата звернення 25.01.2016) – Назва з екрана.
5. [Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2558-14). Верховна Рада України; Закон від 21.06.2001 № 2558-III. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
6. Собрание статей Тематические учебно-методические материалы. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://soc-work.ru/article/221>.
7. Тюття Л.Т., Иванова І.Б. Соціальна робота: Теорія і практика К.: ВМУРОЛ «Україна», 2004. - 408 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/158407207079/sotsiologiya/sotsialna_robota (дата звернення 25.01.2016) – Назва з екрана.
8. Ясинська Н.В.. Соціальна робота в громаді: місце в системі соціального захисту // Вісник ОНУ Соц. т. 12 вип 14. – Одеса 2007. С. 67-74. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1584/1/%D0%92%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9D%D0%A3%20%D0%A1%D0%BE%D1%86%20%D1%82%2012%20%D0%B2%D1%8B%D0%BF%2014.67-74.pdf>.

Погоджено _____
навчальний відділ
« _____ » _____

